

2024-06-13

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2024-00578

Politikerinitiativ – Analysera konsekvenser av nya befolkningsprognosen

Inkom den 6 maj 2024 av Mats Gerdau (M), Johan Krogh (C), Gunilla Grudevall-Steen (L) och Karin Teljstedt (KD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att fortsatt utreda konsekvenserna av 2024 års befolkningsprognos samt återkomma till kommunstyrelsen senast den 30 september 2024 med konkreta förslag på hur konsekvenserna ska hanteras.

Sammanfattning av ärende

I politikerinitiativet föreslås att stadsledningskontoret får i uppdrag att, till ramärendet i juni, redovisa en analys av den nya befolkningsprognosen och komma med förslag på hur det ska hanteras. Kommunstyrelsen beslutade på sammanträdet den 6 maj 2024 att överlämna politikerinitiativet till stadsledningskontoret för utredning och förslag till beslut.

För att bereda förslaget i politikerinitiativet har stadsdirektören tillsatt en styrgrupp bestående av stabs- och säkerhetsdirektören (ordförande), ekonomi- och finansdirektören, stadsutvecklingsdirektören, trafik- och fastighetsdirektören, klimat- och miljödirektören, utbildnings- och arbetsmarknadsdirektören, social- och äldredirektören, produktionsdirektören för välfärd skola, produktionsdirektören för välfärd samhällsservice och kultur- och fritidsdirektören. Utifrån ovan nämnda direktörers ansvarsområden har underlag inhämtats, vilket utgör underlag för analysen av den nya befolkningsprognosen.

Årets befolkningsprognos som kom den 15 mars visar på en drastisk minskning av tillväxttakt i Stockholms län. Under åren 2006 – 2019 var årlig tillväxttakt i länet ca 1,5 procent, men den är nu nere i ca 0,5 procent. Nacka kommun har i princip haft samma utveckling i befolkningstillväxt som länet i genomsnitt över tid. Med den nya befolkningsprognosen som grund landar prognosen för Nacka nu på 120 000 nackabor år 2030. Den nya befolkningsprognosen visar således på en lägre takt i befolkningsökningen med cirka 15 procent till år 2030 jämfört med tidigare prognos.

Inom samtliga verksamheter i kommunen pågår ett arbete att analysera konsekvenserna av 2024 års befolkningsprognos. Det är stor variation vad gäller i vilken utsträckning och på vilket sätt verksamheterna i kommunen påverkas.

Stadsledningskontoret har i utredningen av politikerinitiativet identifierat ett antal övergripande konsekvenser av den nya befolkningsprognosen samt ett antal föreslagna, planerade eller pågående åtgärder som redovisas i tjänsteskrivelsen.

Mot bakgrund av omfattningen och komplexiteten i bedömningarna av konsekvenserna av den nya befolkningsprognosen är stadsledningskontorets förslag att kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att fortsatt utreda konsekvenserna av 2024 års befolkningsprognos samt återkomma till kommunstyrelsen senast den 30 september 2024 med konkreta förslag på hur konsekvenserna ska hanteras.

Förslagen i politikerinitiativet

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 6 maj 2024 lämnade Mats Gerdau (M), Johan Krogh (C), Gunilla Grudevall-Steen (L) och Karin Teljstedt (KD) in ett politikerinitiativ. I politikerinitiativet föreslås

- Att stadsledningskontoret får i uppdrag att till ramärendet i juni redovisa en analys av den nya befolkningsprognosen och komma med förslag på hur det ska hanteras.

Kommunstyrelsen beslutade på sammanträdet att överlämna politikerinitiativet till stadsledningskontoret för utredning och förslag till beslut.

Ärendet

För att bereda förslaget i politikerinitiativet har stadsdirektören tillsatt en styrgrupp bestående av stabs- och säkerhetsdirektören (ordförande), ekonomi- och finansdirektören, stadsutvecklingsdirektören, trafik- och fastighetsdirektören, klimat- och miljödirektören, utbildnings- och arbetsmarknadsdirektören, social- och äldredirektören, produktionsdirektören för välfärd skola, produktionsdirektören för välfärd samhällsservice och kultur- och fritidsdirektören. Utifrån ovan nämnda direktörers ansvarsområden har underlag inhämtats, vilket utgör underlag för analysen av den nya befolkningsprognosen. Respektive verksamhet har haft i uppdrag att svara på följande frågeställningar.

- Hur påverkas verksamheten av den nya befolkningsprognosen på kort och lång sikt?
- Vilka konsekvenser får befolkningsprognosen för verksamheten?
- Hur behöver verksamheten anpassas för att möta konsekvenserna?
- Vad behöver verksamheten ändra i beställningen respektive i produktion - vad kan vi skjuta upp, avbryta, minska eller avvakta med?
- Andra aspekter kopplade till den nya befolkningsprognosen som behöver beaktas?

Nedan följer en kort bakgrund gällande befolkningsprognosen och därefter en redogörelse och analys för respektive verksamhet/process.

Bakgrund

Ett viktigt underlag för planering och utveckling i kommunens verksamheter är Statistiska centralbyråns (SCB) befolkningsprognos fördelad på ålder, kön och födelselandsgrupp. Med stöd av denna kan bostadsbyggande, tillgång till skolor och äldreboende, sport- och fritidsanläggningar etcetera dimensioneras på ett bra sätt.

Tidigare har Nackas verksamheter planerat utifrån en befolkningsprognos där vi skulle landa på cirka 140 000 invånare år 2030, vilket gällde ända fram till 2017. Denna siffra har därefter löpande reviderats och senast hösten 2023 skrevs den ned till 127 000 nackabor.

Årets befolkningsprognos som kom den 15 mars visar nu på en drastisk minskning av tillväxttakt i Stockholms län. Under åren 2006 – 2019 var årlig tillväxttakt i länet ca 1,5 procent, men den är nu nere i ca 0,5 procent. Nacka kommun har i princip haft samma utveckling i befolkningstillväxt som länet i genomsnitt över tid. Med den nya befolkningsprognosen som grund landar prognosen för Nacka nu på 120 000 nackabor år 2030. Den nya befolkningsprognosen visar således på en lägre takt i befolkningsökningen med cirka 15 procent till år 2030 jämfört med tidigare prognos. En annan sak som sticker ut är att Nackas befolkning i åldern 0 – 14 år minskade under år 2023, vilket inte har hänt på många år.

Under första kvartalet 2023 minskade barnafödandet i Sverige och nu är antalet födda barn per kvinna det lägsta som uppmätts av SCB. När det gäller Nacka är siffran den lägsta sedan 2001 om man jämför första kvartalet 2023 med första kvartalet året innan (-11 procent). Bara Umeå (-19,4 procent) och Eskilstuna (-17,4 procent) har en större minskning bland Sveriges 20 folkrikaste kommuner under samma period.

Efterfrågan på bostäder har samtidigt fallit och det tillsammans med högre bygg- och finansieringskostnader medför att framdriften av fler bostäder och kontor går långsammare i Nacka, i regionen och i riket. Den långsammare takten kommer gälla fram till åtminstone år 2030. Detta hänger också samman med fallande nationella och regionala prognoser för befolkning, bostäder och arbetsplatser.

En sedan förra året tydligt sänkt prognos för bostadsbyggandet i Nacka innebär en lägre befolkningsökning och därmed väsentligt förändrade planeringsförutsättningar för Nacka inför år 2025. I årets bostadsprognos är prognosen ungefär 700 bostäder årligen fram till år 2040. Detta får konsekvenser för hur kommunen ska dimensionera sina verksamheter framöver.

Stadsutvecklingsprocessen

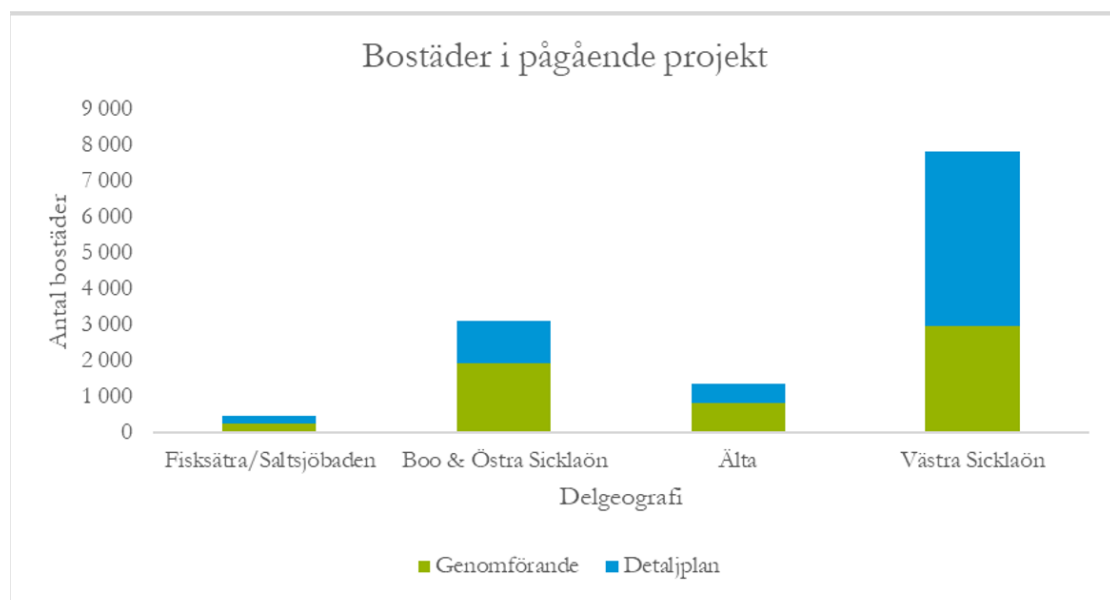
Inledning

Svagare konjunktur, hög styrränta och avsevärt ökade priser i byggsektorn har lett till att bostadsmarknaden befinner sig i ett utsatt läge i hela landet och därmed har hushållens efterfrågan på nyproducerade bostäder minskat drastiskt.

Nacka är fortsatt en attraktiv kommun att flytta till och det finns förutsättningar att bygga nya bostäder, om än utifrån en lägre nivå än vad som varit de senaste tio åren. För perioden 2020–2022 påbörjades produktion av nya bostäder motsvarande i genomsnitt 900 lägenheter i flerbostadshus per år, varav två tredjedelar på västra Sicklaön.

Mycket tyder på att 2023 - 2024 blir de tuffaste åren hitintills då hushållens efterfrågan på nyproducerade bostäder bedöms minska med cirka 50 procent jämfört med åren innan nedgången. För åren därefter förväntas en återhämtning ske, om än långsamt och inte till de historiska nivåerna som varit utan bedöms kunna uppnå till cirka 60–70 procent, se figur 1.

Portföljen för stadsbyggnadsprojekt har dimensionerats utifrån de tidigare bedömningarna av efterfrågan på nyproducerade bostäder samt med ett antagande om att efterfrågan ökar över tid i takt med att befolkningen i regionen växer. De ändrade förutsättningarna får därmed stora konsekvenser för stadsbyggnadsprocessen. Ett förslag på hur projektportföljen ska dimensioneras utifrån nya antaganden är under framtagande.

Figur 1. Bedömning av antalet bostäder i pågående stadsbyggnadsprojekt redovisad utifrån skede och delgeografi. Genomförande är lagakraftvunna detaljplaner. Detaljplaner är pågående detaljplaneläggning.

Konsekvenser

Projektportföljen

Portföljen för stadsbyggnadsprojekt består av cirka 80 pågående projekt och 40 projekt som antingen är pausade eller som inte är initierade. Därutöver finns ett antal identifierade projektmöjligheter, så kallade projektkandidater. Projekten varierar avseende karaktär med infrastrukturprojekt som har ett tydligt beroende till den övriga stadsutvecklingen, mer traditionella stadsbyggnadsprojekt som är mer renodlade privat- eller kommunalmarksprojekt såväl som hybrider av dessa två samt projekt inom förnyelseplaneringen. Projekten är även olika långt gångna, har olika beroenden, utgifter och inkomster, vilket innebär att osäkerheten i projekten varierar samt att det återstår vägval att göra inom respektive projekt.

Genomlysningen av projektportföljen pågår. Syftet är att ta fram ett förslag på en ny projektportfölj som skapar bättre förutsättningar att nå målet om en stadsutvecklingsekonomi i balans samt går i takt med hela kommunens ekonomi givet de förändrade förutsättningarna. Inriktningen för arbetet har hittills fokuserat på:

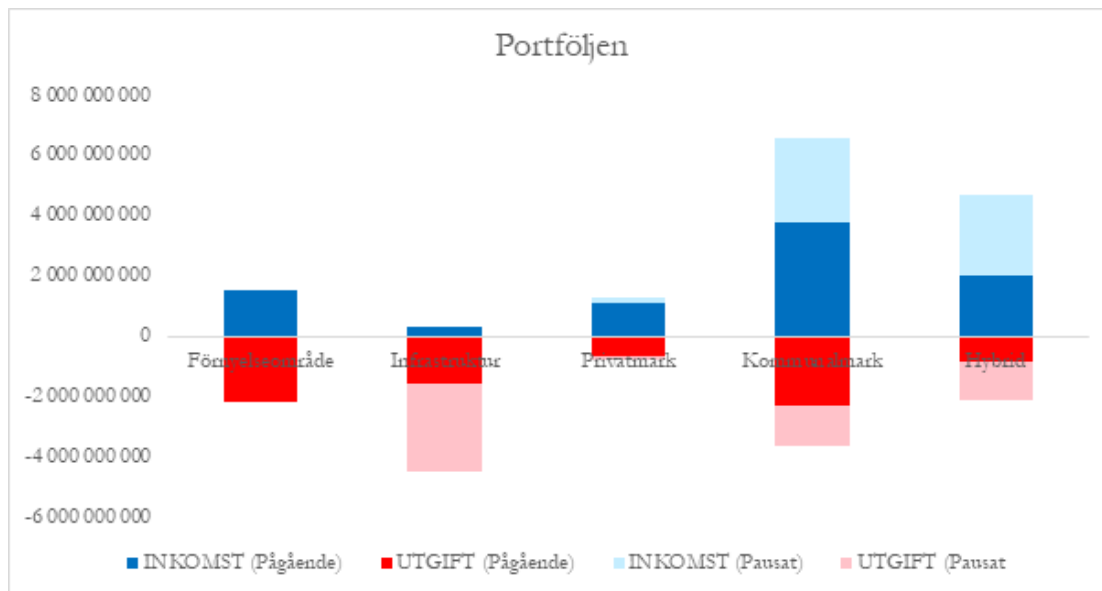
- Att se över omfattningen och etappindelningen i långt gångna projekt som är nödvändiga att genomföra (exempelvis konsekvenser Saltsjöbanans upphöjning, ny bytespunkt Centrala Nacka, förnyelseområdena och Värmdövägen)
- Att stoppa/pausa projekt som är utgiftstunga och där kommunen bär en stor del av den ekonomiska risken
- Att se över den övergripande utbyggnadsplanen för stadsbyggnadsprojekten i syfte att minska den löpande belastningen på kommunens balans- och resultaträkning
- Att prioritera ekonomiskt lönsamma projekt där kommunen tar en låg ekonomisk risk

Sammantaget bidrar det till att projektportföljen ska bli bättre avvägd mot de förändrade förutsättningar som råder och kommunens långsiktiga investeringsutrymme. Portföljen kommer i vissa avseenden fortsatt att vara obalanserad mot det förändrade marknadsdjupet men med en lägre risknivå jämfört med dagens portfölj och kommer behöva kalibreras i flera steg för att hantera olika konsekvenser och intresseavvägningar.

I det efterföljande arbetet kommer flera aspekter att behöva vägas in, exempelvis behovet av bostäder på rätt delmarknad och konsekvenser för den övergripande bebyggelsestrukturen. Därutöver kommer känslighetsanalyser på inkomstsidan såväl som utgiftssidan att göras.

Resultatet kommer att påverka kommunens utbyggnadsplaner för de olika delgeografierna. Det innebär att genomförandeplanen för Västra Sicklaön kommer att

revideras och samordnas med att en ny inriktning för exempelvis Mötesplats Nacka utarbetas.

Figur 2. Prognosticerade intäkter och utgifter för projekten i stadsbyggnadsportföljen (exkl. hittills upparbetat årsskiftet 23/24). Eftersom genomlysningen av portföljen pågår är siffrorna högst osäkra. OBS! Mötesplats/Bytespunkt Centrala Nacka redovisas här som ett pausat infrastrukturprojekt.

I den befintliga projektportföljen ligger de nuvarande prognoserna för de pågående projekten på cirka 9 miljarder kronor i inkomster och cirka 8 miljarder kronor i utgifter (se figur 2), vilket behöver reduceras betydligt i omfattning och risk samt anpassas i tid. De projekt som identifierats i översynen står för cirka hälften av inkomst- och utgiftssidan. I dessa finns en potential att ändra inriktningen i projekt som är pågående men inte långt gångna som exempelvis Järlahöjden, Birka, pågående etapp i Dalkarlsängen, Svindersberg/Bakaxeln och Planiavägen/Järlaleden.

Prognoserna för de pausade projekten är att inkomsterna är cirka 6,5 miljarder kronor och utgifterna cirka 6 miljarder kronor. Inriktningen behöver ses över för exempelvis ny bytespunkt Centrala Nacka, Henriksdalsprogrammets kommande etapper, Bergs gård, Skvaltán, Dalkarlsängens ej påbörjade etapper och flera av de andra ej påbörjade etapperna utpekade i genomförandeplanen. Utrymmet för att initiera nya projekt där kommunen tar en betydande risk eller ska finansiera utgifterna genom inkomster från andra stadsbyggnadsprojekt bedöms som väldigt låg om målet om en stadsutvecklingsekonomi i balans ska nås.

Infrastrukturprojekten och förnyelseområdena bär inte sina egna utgifter. Även om det finns inkomster i dessa projekt så blir det negativa nettot cirka 1,8 miljarder kronor av de projekt som är pågående. Pågående infrastrukturprojekt och förnyelseområden kommer

utgöra en investeringsvolym om minst 300 miljoner kronor netto per år de närmaste åren, till och med cirka år 2030.

De stadsbyggnadsprojekt som är långt gångna kommer endast att kompensera en del av detta. Bedömningen är att det är svårt att pausa delar då det medför olika fördyrande konsekvenser att stoppa, vidta temporära åtgärder och kanske starta om längre fram. Det är därför viktigt att säkra framdriften och kostnaden i dessa projekt för att nettot inte ska bli sämre. Långt gångna stadsbyggnadsprojekt som har ekonomiska beroenden till ej startade projekt ska om möjligt brytas. Det finns samtidigt stora markförsäljningsinkomster i flera av de långt gångna stadsbyggnadsprojekten, exempelvis sydvästra Plania, Parkkvarteren, Henriksdalsbacken och projekten på den tidigare kraftledningsgatan i Orminge.

Anpassad markanvisningsstrategi och behov av nära dialog med byggaktörer

I utmanande marknadslägen är det viktigt att i varje enskilt fall avgöra om och i så fall hur en markanvisning ska genomföras för att optimera bästa värde för skattepengarna.

Det finns några projekt där kommunen redan tecknat markanvisningsavtal med en byggaktör, drivit en detaljplaneprocess och nu är i skedet att man ska teckna bindande markgenomförandeavtal med byggaktörer som inte anser sig få ihop sin ekonomiska affär i projektet.

Byggaktörer i den situationen vill omförhandla markpriset eller förlänga markanvisningen och pausa planarbetet för att vänta och se om de ekonomiska förutsättningarna blir bättre. I de fallen vill kommunen få insyn i de ekonomiska förutsättningarna för projektet för att kunna avgöra om det är en rimlig ståndpunkt samt om det är förutsättningar som kan anses gälla för alla byggaktörer eller just denna särskilt.

För att avgöra var marknaden är på väg och förstå byggaktörernas verklighet är det viktigt med en nära dialog med både de Nacka kommun redan samarbetar med och övriga branschen. Det underlättar samarbetet och är även avgörande för hur kommunen ska agera i ovan nämnda situationer.

Tunnelbaneavtalet

Nacka kommun har under flera år arbetat fram en god planeringsberedskap för att leverera på bostadsåtagandet i tunnelbaneavtalet. Cirka 3 000 bostäder är antingen färdigställda eller påbörjade (i produktion). Därtill uppgår antalet bostäder i lagakraftvunna detaljplaner till cirka 3 000. I rådande marknadsförutsättningar kommer det inte vara möjligt att nå målet om 13 500 färdigställda bostäder på västra Sicklaön till 2040. Tack vare den goda planeringsberedskapen bedöms risken som låg att översynen av projektportföljen kommer att hålla tillbaka bostadsbyggandet, dock kan det vara en utmaning med timingen för respektive plan- och byggaktör över tid.

Nacka kommun har fram till och med år 2023 fakturerats 918 miljoner kronor (inklusive KPI). I redan fakturerade medel ingår en förskottering från Nacka kommun till Trafikverket enligt avtalet. Återbetalning av Trafikverket görs när bostadsåtagandet är uppfyllt. Även om bostadsåtagandet inte skulle uppfyllas, sker återbetalning hur som helst år 2040 utifrån gällande avtal.

Kapacitetsbehov teknisk infrastruktur

Teknisk infrastruktur i form av exempelvis VA-försörjning och annan ledningsinfrastruktur behöver utvecklas och byggas ut i samband med att bebyggelsen på kvartersmark kommer till. Fortsatt samverkan med bland annat Nacka vatten och avfall AB, Nacka energi AB och Stockholm Exergi AB behövs för att studera konsekvenserna av den långsammare utbyggnadstakten på systemnivå.

Den genomförandeplan för Västra Sicklaön som togs fram år 2020 och som reviderats årligen därefter behöver ses över utifrån nya antaganden om utbyggnadstakt.

Behov av förskola, skola, social- och äldreomsorg

Bostadsbyggandet ska samordnas med utbyggnad av service som förskolor, skolor och idrottsanläggningar samt med utvecklingen av transportinfrastrukturen.

Stadsutvecklingsprocessen har ett nära, kommunövergripande samarbete med social- och äldreprocessen, utbildningsprocessen och trafik- och fastighetsprocessen i syfte att säkerställa att stadsutvecklingen går i takt med planering av vård, omsorgs, förskole- och grundskoleplatser. Som grund för arbetet ligger kommunens befolkningsprognos och de behovsprognoser som nämnderna antar kopplat till mål- och budgetprocessen.

Precis som föregående år kommer den nya prognosen att analyseras utifrån samtliga processers perspektiv. Arbetet har påbörjats och kommer att fortlöpa under hösten.

Övriga enheters bidrag till att analysera konsekvenserna av en ny befolkningsprognos följs noga av stadsutvecklingsprocessen och de åtgärder som blir resultatet av mål- och budgetprocessen kommer att utgöra en del av de nya förutsättningar som stadsutvecklingsprocessen har att förhålla sig till.

Åtgärder

Baserat på konsekvenserna av den nya befolkningsprognosen behöver följande övergripande åtgärder vidtas:

- Fortsatt genomlysning och anpassning av projektportföljen
- Nära dialog med byggaktörer
- Fortsatt samverkan med bland annat Nacka vatten och avfall AB, Nacka energi AB och Stockholm Exergi AB behövs för att hantera en långsammare utbyggnadstakt

- Kommunövergripande samarbete med social- och äldreprocessen, utbildningsprocessen och trafik- och fastighetsprocessen i syfte att säkerställa att stadsutvecklingen går i takt med planering av vård-, omsorgs-, förskole- och grundskoleplatser

Välfärd skola (kommunens egen produktion)

Inledning

Det föds färre barn i Nacka och den nya befolkningsprognosen visar att det förväntas bli färre barn, jämfört med den tidigare befolkningsprognosen, i samtliga åldersgrupperna 0–5 år, 6–12 år samt 13–15 år. Den förändrade prognosen på volym påverkar hela välfärd skolas organisation och ekonomi. Detta gäller både på kort och lång sikt. Efterfrågan på välfärd skolas förskole- och grundskoleplatser kommer att förändras.

Konsekvenser

Välfärd skolas verksamhet präglas av goda resultat, nöjda elever och vårdnadshavare, hög trygghet, kompetenta och välutbildade medarbetare därför har välfärd skola förhoppningar om att fortsätta vara ett attraktivt val av förskola och skola. Det är dock av stor vikt att den nya befolkningsprognosen tas på allvar och blir en vägvisare i framtida inriktning, satsningar och beslut. Redan till hösten 2024 kan välfärd skola känna av den minskade efterfrågan då skolvalet på vissa skolor pekar på ett lägre antal barn och elever. Även i förskolan kan välfärd skola se en minskning av barn på vissa förskolor.

Verksamheterna påverkas när klasser inte blir fulla och när lokaler inte kan användas fullt ut på grund av färre elever. Det blir svårare att organisera alla delar effektivt och samtidigt leverera en kvalitativ verksamhet med hög måluppfyllelse.

Välfärd skolas samlade analys av den nya befolkningsprognosen, se bilaga 2, redovisas uppdelat per område samt efter verksamhet förskola samt skola. Välfärd skola ser att flera områden kommer att ha en överkapacitet på platser under flera år framåt om alla platser kvarstår. Planerade och beslutade nya platser samt planerade men inte beslutade nya platser spelar också in i hur analysen framåt ser ut.

Åtgärder

Välfärd skola ser behov av att det finns tydliga och effektfulla regler kring lokalanvändning samt avställning av lokaler. Att verksamheterna kan ställa av lokaler kommer att bli än mer viktigt framöver. Vidare behöver verksamheterna löpande anpassa utbud av platser i relation till sökmönster och antalet elever.

Utbildningsenheten

Utbildningsenhetens bedömning

Nackas styrmodell innebär ett särskiljande mellan finansiering och produktion. Utbildningsenheten tar därför årligen fram behovsprognoser till utbildningsnämnden, som visar på behov av antal förskole- och skolplatser i förhållande till befolkningsprognosen. Behovsprognosen är ett viktigt underlag i kommunens planering av förskolor och skolor och för de olika skolhuvudmännen.

Under maj 2024 har utbildningsenheten tagit fram ett preliminärt underlag gällande platser och platsbehov för förskola och skola utifrån den nya befolkningsprognosen, se bilaga 3. I korthet visar det preliminära underlaget att den minskade tillväxttakten innebär en inbromsning av behoven av nya platser i förskolor och skolor framöver, men behov och effekter varierar mellan olika områden i kommunen och mellan olika åldersgrupper. På utbildningsområdet är kundvalen viktiga, och därför behöver också sökmönster synliggöras och vägas in i analys och bedömning av framtida behov.

En slutlig behovsprognos presenteras för utbildningsnämnden i september. Utbildningsenheten kommer som tidigare år att sprida behovsprognosen till de olika skolhuvudmännen, det vill säga den kommunala huvudmannen välfärd skola samt fristående huvudmän som verkar i Nacka, så att de kan ta hänsyn till prognosen i sin planering.

Nacka kommun värnar om konkurrensneutralitet och konkurrens genom kundval och välkomnar fristående anordnare att etablera sig i kommunen. Behovsprognosen används också som underlag i kommunens yttranden till Skolinspektionen när det gäller ansökningar om tillstånd för fristående huvudmän som vill starta verksamhet i kommunen. När nya fristående anordnare planerar att etablera sig i kommunen tar de nästan alltid kontakt med utbildningsenheten, och då ger behovsprognosen viktig information om framtida elevunderlag.

Ett viktigt perspektiv i Nackas styrmodell, kopplat till skolverksamheten, handlar om möjligheten för elever och vårdnadshavare att välja skola utifrån sina egna önskemål och förutsättningar. I Nackas kundvalssystem behöver därför hänsyn också tas till sökmönster, det räcker inte med att endast beakta befolkningsutvecklingen i analyser av framtida behov. I behovsprognosen visas därför också vårdnadshavares sökmönster, och på senare år har utbildningsenheten ytterligare tydliggjort efterfrågan i förhållande till antalet platser och befolkningsutvecklingen. Utbildningsnämnden har som mål att minst 95 procent av eleverna i ordinarie skolval ska få plats på den skola de valt i första hand. Det är därför fortsatt viktigt att utbud balanseras mot vårdnadshavares och elevers efterfrågan.

Sociala omsorgsprocessen

Inledning

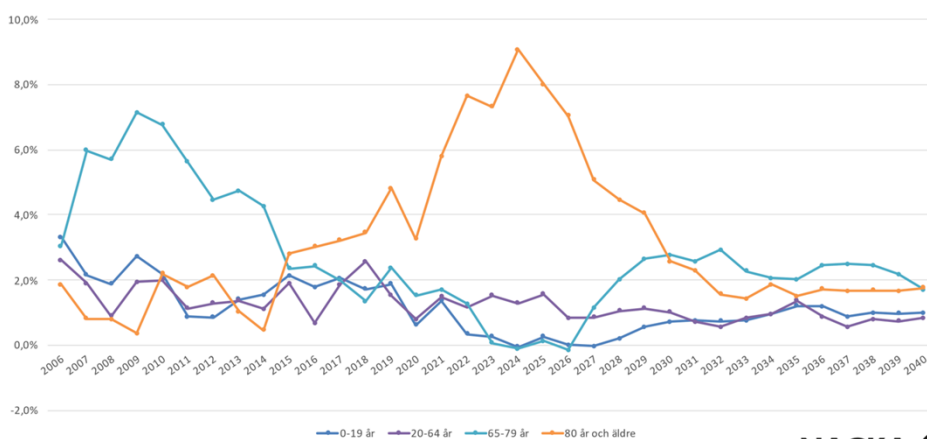
Socialnämndens ansvarsområde

Utvecklingen i samhället har större påverkan på volym- och kostnadsökningar inom socialnämnden än befolkningsökningar. Antalet barn som aktualiseras och utreds hos socialtjänsten har ökat de senaste åren. Sociala omsorgsprocessen ser även en ökning av behoven hos personer inom socialpsykiatri och beroende. Dessa ökningarna korrelerar inte med befolkningsökning.

Äldrenämndens ansvarsområde

De kraftigt ökande volymerna inom Nackas äldreomsorg (hemtjänst och särskilt boende) har en påtaglig korrelation med befolkningsprognosen, se figur 3. Personer i åldersgruppen 80 år eller äldre är den grupp som procentuellt väntas öka mest genom hela prognosperioden. Det är också de personerna som i allra högst utsträckning har behov av insatser från äldrenämnden. Fram till år 2030 är ökningen för de allra äldsta drygt 2 500 personer och fram till år 2040 beräknas de vara nära 4 000 fler än år 2023. Volymökningen inom framför allt särskilt boende kan även förväntas bli än större eftersom Nacka är en attraktiv kommun. Det märks på att antalet utomkommunala ansökningar till särskilt boende ökar.

ÅRLIG ÖKNING PER ÅLDERSKLASS, %, NACKA

Figur 3. Årlig ökning per åldersklass

Konsekvenser

I budgeten för innevarande år har inte tillräcklig hänsyn tagits till den kraftiga demografiska ökningen, vilket ger utslag på såväl hemtjänst som särskilt boende i form av kraftiga volymökningar och i och med dessa, ett prognostiserat budgetunderskott. Med

anledning av detta har äldreheten tagit fram en åtgärdsplan för att hantera det prognostiserade underskottet. Social- och äldredirektören har fått i uppdrag att arbeta i enlighet med åtgärdsplanen (äldrenämndens sammanträde den 24 april 2024, § 25).

Enligt åtgärdsplanen ska äldreheten arbeta för att säkerställa samstämmighet i kriterierna för utredning av särskilt boende och hemtjänst samt öka närheten till rättspraxis i besluten. Arbetet med åtgärdsplanen är även av stor vikt för att på lång sikt möta volymökningen.

Äldreheten och omsorgenheten tar årligen fram behovsprognoser för boenden till äldrenämnden och socialnämnden. Det är av största vikt att de planerade byggnationerna/tillskottet av boenden som är planerade, också verkställs och kommer i drift för att tillförsäkra vård- och omsorgsverksamheten.

I samband med framtagandet av årets boendeprognos för äldrenämnden har det uppmärksamats att arbetet framöver behöver utvecklas i vissa avseenden. Det finns ett behov av att förbättra träffsäkerheten i prognosen för att på bästa möjliga sätt bemöta det behov av bostäder som finns hos medborgarna samt för att använda kommunens resurser effektivt.

Särskilt boende för äldre tillgodoses till allra största del genom kundval vilket innebär att kommunen inte har rådighet över platsantal och nyttjande. Nacka kommun påverkas av att anordnare i kundval förmedlar platser till andra kommuner, vilket innebär att tillgången till platser på särskilda boendena inte ökar i förväntad takt med att nya särskilda bostäder öppnas.

För att fullt ut uppnå en stabil och balanserad tillgång till platser behöver dock en högre andel av platser på särskilda boenden i kundvalet erbjudas till Nacka kommun. Där ser sociala omsorgsprocessen även en stor utmaning i att vara konkurrensförmåga när det gäller ersättningsnivåer i relation till närliggande kommuner som står inför liknande demografiska utmaningar.

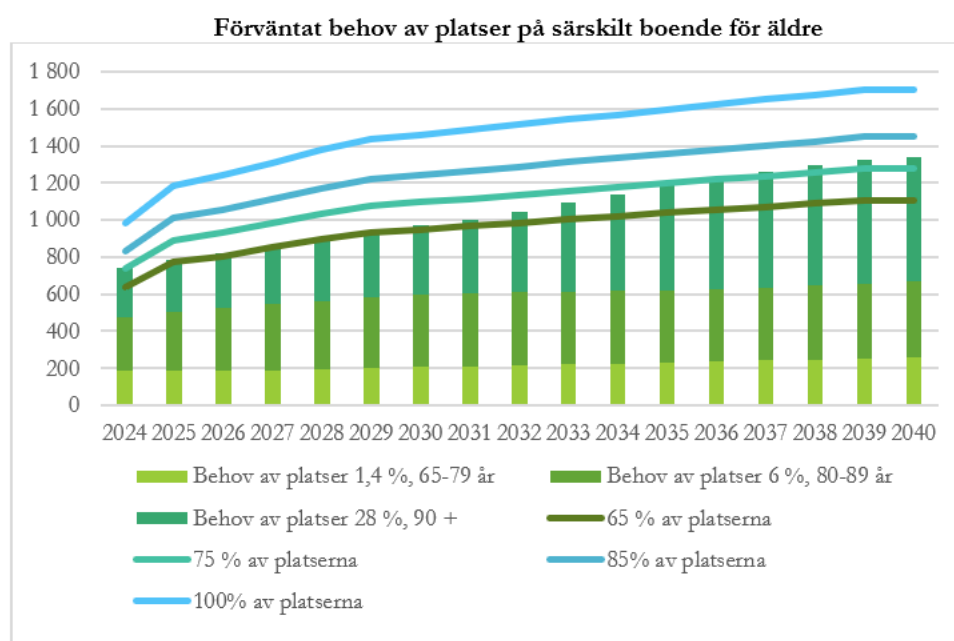
När det gäller de ökande volymerna inom hemtjänst ses, förutom en förväntad kostnadsökning, även en stor utmaning vad gäller kompetensförsörjning. Anordnare inom hemtjänsten aviserar allt större svårigheter att rekrytera medarbetare med kompetens och språkkunskaper som motsvarar behoven.

Åtgärder

Att fortsatt arbeta hälsofrämjande och förebyggande samt ge stöd till anhöriga är centralt för att fördröja eller minska behovet av insatser.

Vad gäller äldre enhetens målgrupp finns behov av fler ej biståndsbedömda seniorlägenheter eller lägenheter i kombination med gemensamhetslokaler, så kallade mellanboenden. Det finns även behov av fler dagverksamheter.

Säkerställa tillgången till det ökade behovet av platser inom särskilt boende är en central utmaning kopplad till förväntad ökade volymer.

Figur 8. Staplarna i diagrammet visar det förväntade behovet av platser på särskilt boende för äldre från 2024 - 2040 per åldersgrupp. Linjerna visar hur antalet platser motsvarar behovet av platser när Nackabor tilldelas en andel platser på 65 %, 75%, 85% samt 100 % av platser utifrån planerade tillkomna särskilda boenden för äldre under perioden 2024–2040.

Äldre enheten och omsorgsenheten tar årligen fram behovsprognoser för boenden till äldrenämnden och socialnämnden (se figur 8 ovan från äldrenämndens boendeprognos). Ett behov av att öka träffsäkerheten i att samtliga planerade byggnationer genomförs enligt lagd plan är av största vikt, för att möta det behov av bostäder som finns hos medborgarna samt för att använda kommunens resurser effektivt.

För att fullt ut uppnå en stabil och balanserad tillgång till platser behöver också en högre andel av platser på särskilda boenden i kundvalet erbjudas till Nacka kommun. Där ser äldre enheten en stor utmaning och behov att vara konkurrensförmåga när det gäller ersättningsnivåer i relation till närliggande kommuner som står inför liknande demografiska utmaningar.

Säkerställa tillräcklig och hållbar kapacitet och hos anordnare av hemtjänst för att möta ökade volymer.

När det gäller de ökande volymerna inom hemtjänst ses, förutom en förväntad kostnadsökning, även en stor utmaning vad gäller kompetensförsörjning. Anordnare inom hemtjänsten aviserar allt större svårigheter att rekrytera medarbetare med kompetens och språkkunskaper som motsvarar behoven.

Handläggning, uppföljning och god service till medborgarna. Inflödet till äldre enhetens myndighets- och huvudmannorganisation korrelerar direkt med befolkningsprognosens kraftiga ökning i åldrarna 80+. Äldre enheten ser stora utmaningar i att ta emot de kraftigt ökade antalet ansökningar och fortsatt ge god service samt säkerställa handläggning av god kvalitet och uppföljning av kundernas behov inom rimlig tid.

Natur- trafik- och fastighetsprocessen

Inledning

Det är viktigt att anpassa lokalutbudet för att inte stå med tomma lokaler när efterfrågan ser ut att vika. Det finns dock risker med att ändra markanvändningen på allt för många skolfastigheter.

Årets befolkningsprognos sträcker sig till 2040 och diagrammen för förskola och skola pekar uppåt i slutet av perioden. Kommunen behöver ha beredskap även för det som sker efter 2040 och det finns många bostadsprojekt även efter år 2040. Konkurrensen om markanvändningen är stor och kommunen har redan i dag svårt att erbjuda mark till all verksamhet som ska bedrivas. Att finna mark för en ny skola efter år 2040 kommer att vara mycket svårt.

Kopplat till den nya befolkningsprognosen ser fastighetsenheten en möjlighet att minska kommunens fastighetsbestånd. Där finns möjlighet att avveckla avtal i takt med att de löper ut, antingen genom att verksamheten läggs ned eller flyttar till andra lokaler. Det finns också möjlighet att avyttra eget fastighetsbestånd. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att fastighetsenhetens uppdrag är att förse de olika verksamheterna med lokaler. En lösning som fastighetsenheten bedömer som god ur ett kommunekonomiskt perspektiv kanske inte i första hand gynnar aktuell verksamhet.

En lägre takt i befolkningsökningen i Nacka bedöms kunna innebära positiva konsekvenser för framkomligheten i vägnätet. Förväntade kapacitetsbrister i vägnätet dämpas främst efter 2030. Det innebär förskjutna behov av ytterligare investeringar och åtgärder för ökad framkomlighet och minskat buller.

Konsekvenser

Det kommer att finnas utmaningar framöver i att lyckas takta verksamheternas behov av lokaler kopplat till den nya befolkningsprognosen och konsekvenserna av denna.

Befintlig långtidsprognos av verksamheternas behov och kommande investeringar och reinvesteringar är under uppdatering. Planerade investeringsprojekt i fastighetsbeståndet kan komma att skjutas på framtiden.

Andra konsekvenser:

- Utdragen tidplan för ny- och reinvesteringar i det offentliga rummet.
- Investeringsanslag i paritet med anpassad upparbetningstakt – noggrann avstämning med polititikens förväntan och framdrift
- Lägre befolkningsökning och stadsutveckling än tidigare prognostiserat innebär lägre intäkter till kommunen för schakt och TA-planer och kan komma att innebära lägre markintäkter under en tid

Bostadsuppdraget inom fastighetsenheten påverkas dock inte nämnvärt av en förändrad befolkningsprognos

Åtgärder

Ökad prioritering och lägre ambition där så är möjligt, men också ökat samnyttjande av lokaler och kommunala anläggningar både på kvartersmark och allmän plats. Vakansgrad och tomställda lokaler behöver minska i eget bestånd.

Fokus på strategiskt arbete med lokalförsörjning tillsammans med verksamheterna där knäckfrågor och vägval lyfts upp för beslut i strategisk lokalförsörjningsgrupp. Det är viktigt med långsiktig planering för att löpande ha kontroll på kapitaltjänstkostnader. Vidare är fortsatt starkt fokus på ökad kostnadsmedvetenhet och översyn av arrenden, försäljning av tomträtter, tomträttsavgälder och hyresnivåer högt prioriterat. Likaså att verka för ökad rörlighet i redan tecknade hyresavtal tillsammans med externa fastighetsägare och förhandla bort långa och dyra avtal och skapa flexibilitet i beståndet.

Verksamheten ser ett behov av en ny trafikprognos för Nacka kommun till följd av den nya befolkningsprognosen. Trafikprognoser är ett viktigt underlag för planeringen, bland annat gällande dimensionering av gator samt som underlag för bullerutredningar. Till följd av en lägre befolkningsutveckling än vad den befintliga trafikprognosen för Nacka kommun har baserats på, föreligger ett behov av att ta fram en ny trafikprognos. Detta arbete bör även samplaneras med förändrade förutsättningar kring stadsutvecklingen och trafiksystemet kring Järlahöjden.

Miljö- och bygglovsprocessen

Inledning

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens verksamhet finansieras till knappt en tredjedel med skattemedel och drygt två tredjedelar av taxor och intäkter för det arbete som görs. Skattemedel används till de delar av verksamheten som kommunen på grund av lagstiftning inte kan ta betalt för som till exempel service och rådgivning, klagomålsärenden och tillsyn enligt plan- och bygglagen, nämndadministration eller önskar ta betalt för beroende på politiska ambitioner.

Eftersom verksamheten är intäktsberoende av taxor påverkas den i vissa delar av en svagare konjunktur. Hushållens efterfrågan på nyproducerade bostäder har minskat, ränteläget har gjort att privatpersoner i högre grad avvaktar med utbyggnad och renoveringar av sina befintliga hus. Därmed har också inkommande ärenden när det gäller bygglov, fastighetsbildning samt kart- och mätärenden minskat. Antal bygglovsärenden är cirka 25 procent lägre än motsvarande period år 2023.

Hittills kan inte några större negativa effekter noteras i detaljplaneringsarbetet, men små byggaktörer har signalerat att de har ändrade behov av planläggning. Den verksamhet som handlar om tillsyn enligt livsmedelslagstiftningen, plan- och bygglagen, miljöbalken med flera påverkas inte av konjunktur i samma utsträckning, däremot av bland annat ändrad lagstiftning.

Konsekvenser

De verksamheter som påverkas av det nya nuläget är framför allt planenheten, bygglovenheten, lantmäterienheten och enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete.

Skattefinansierad verksamhet

Trycket på service och rådgivning har ökat under åren inom alla tillsynsområden både vad gäller miljötillsynsenhetens verksamhet och tillsynsverksamheten på bygglovsenheten. Service och rådgivning får inte finansieras av taxor enligt plan- och bygglagen (PBL). Stadsbyggnadsservice, som finansieras fullt av anslag från miljö- och stadsbyggnadsnämnden samt natur- och trafiknämnden täcker behovet av service och rådgivning för bland annat planenheten, exploateringsenheten, miljötillsynsenheten, enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete, bygglovenheten, lantmäterienheten samt fastighetsenheten.

Verksamhet finansierad av taxor och avgifter

Miljötillsynsenheten påverkas bara marginellt av det nya nuläget. Ärendemängden förväntas inte förändras nämnvärt även om innehållet eller typen av ärenden kan göra det. Framåt bör organisationen vara utformad så att grupperna inom enheten samverkar och kan utföra vissa tillsynsbesök åt varandra dels för att minska sårbarheten, dels för att öka flexibiliteten.

Enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete påverkas av den nya befolkningsprognosen. Hur mycket beror på hur väl planberedskapen stämmer överens med efterfrågan på byggbar mark samt vilka stadsutvecklingsprojekt som justeras i den samlade stadsutvecklingsportföljen.

Bygglovenheten påverkas av den nya befolkningsprognosen främst vad gäller handläggning av större bygglov. Mellanstora och små bygglov är mer känsliga för konjunktur än för det nya nuläget och även vad som händer i kommunens förnyelseområden.

Även om ambitionen är att samtliga bygglov ska vara självfinansierade så täcker taxan för de större byggloven i vissa fall kostnaden för mindre lov. De mindre loven tar längre tid att handlägga än vad taxan i nuläget täcker och har därmed inte full kostnadstäckning. Taxan behöver ses över och eventuellt omarbetas framöver, utöver den årsvisa översyn som alltid görs.

Delar av lantmäterienhetens verksamhet påverkas av den nya befolkningsprognosen på det sätt att ärendeströmning av vissa ärendetyper inte förväntas komma upp i samma nivå som vid tidigare högkonjunkturer. Detta gäller främst beställningen av grundkartor till planprojekt som beror av hur projektportföljen justeras i och med befolkningsprognosen. Det samma gäller för den del av ärendeströmningen hos lantmäterienheten som rör fastighetsbildning och nybyggnadskartor när de beställs som en del av genomförandet av stadsbyggnadsprojekt.

Åtgärder

Anpassning av verksamheten har påbörjats genom taktiska beslut vid ersättningsrekrytering samt noggrann bevakning av ärendeströmning och ärendegenomströmning. En stor del av lantmäterienhetens taxefinansierade verksamhet bedöms vara mer eller mindre oberoende av ny befolkningsprognos (mark är en konstant tillgång och behov av förändring, förädling, samverkan och nyttjande av mark är i många fall oberoende av befolkningsmängd och takt i bostadsbyggandet). Samt att behovet av GIS och geodata spås öka i takt med digitaliseringens framdrift, detta oberoende av ny befolkningsprognos.

Inför 2025 och framåt är det nödvändigt att se över organisationen och anpassa verksamheten utifrån det nya nuläget. Även om konjunkturen vänder så kommer den antagligen inte att komma upp i samma nivåer som vi är vana vid sedan tidigare. Stora delar av miljö- och stadsbyggnadsnämndens verksamhet påverkas bara till viss del av det nya nuläget men för att förstå effekterna krävs mer analys och framför allt en tydligt justerad projektportfölj där det går att utläsa vilken typ av projekt miljö- och

bygglovsprocessen kan förvänta sig de kommande åren som inte har med rådande konjunkturläge att göra.

Miljö- och bygglovsprocessen ser årligen över taxorna vilket vi behöver för att de ska ge nödvändiga intäkter, det är dock politiska beslut. Sedan slutet på år 2022 har miljö- och stadsbyggnadsnämnden flaggat för att lågkonjunkturen påverkar ärendemängden och i förlängningen nämndens intäkter.

I internbudgeten för 2024 redovisades därför en åtgärdsplan för att minska effekterna av det låga ärendeflödet. Sedan dess har lågkonjunkturen också fått sällskap av nya prognoser för bostadsbyggandet och befolkningsutvecklingen i kommunen. Analyser av hur detta påverkar verksamheten på lång sikt pågår och kommer att fortsätta under hösten.

Välfärd samhällsservice (kommunens egen produktion)

Inledning

Välfärd samhällsservice utför tjänster på uppdrag av ett flertal nämnder i Nacka, men även från andra kommuner och staten. Flertalet av uppdragen finansieras genom kundval men det förekommer också upphandlade uppdrag och interna överenskommelser. Finansieringsformerna innebär att produktionsområdets marknad varierar av många skäl.

Skillnaderna mellan den nya och tidigare befolkningsprognoser påverkar produktionsområdets marknadsanalyser i viss utsträckning vilket redovisas nedan per affärsområde. Det är viktigt att notera att Nackas nämnder ansvarar för att det finns utförare inom alla välfärdsområden, välfärd samhällsservice är en utförare av många.

En övergripande analys för produktionsområdet visar att det inte väntas bli större volymförändringar inom verksamheter riktade mot barn, unga, familjer eller LSS. Däremot ökar den totala marknaden markant för insatser riktade mot äldre.

Konsekvenser

Kultur och fritid

De erbjudanden välfärd samhällsservice har riktat till barn och unga påverkas teoretiskt liknande skolorna med volymförändringar. Skillnaden är att välfärd samhällsservice kan erbjuda tjänster till betydligt fler än de som i dag utnyttjar exempelvis kulturskolchecken. Välfärd samhällsservices bedömning är att total påverkan inom detta område, med anledning av den nya befolkningsprognosen, blir mild.

Socialt stöd, förebyggande insatser med mera (Familj och arbete)

Folkmängden inom de grupper välfärd samhällsservice stöttar kommer ligga still totalt. Bedömningen är dock att ohälsan hos främst barn och unga förväntas öka och därmed kommer verksamheterna inom välfärd samhällsservice att växa.

Arbetsmarknadsinsatserna är konjunkturberoende och påverkas mer av nationell politik än demografi. Flyktingmottagningen räknar välfärd samhällsservice med att den är fortsatt minskande.

LSS (Omsorg och assistans)

I dagsläget påverkas inte verksamheterna inom dessa områden av den nya befolkningsprognosen. Välfärd samhällsservice bevakar framtida behov i samspel med omsorgsenheten och kommer inte att öka verksamheterna om inte tydliga behov finns.

Äldreomsorg

Välfärd samhällsservice planerar för ett nytt större äldreboende i Älta med byggstart Q4 2027. De planerna stärks av den senaste befolkningsprognosen. Välfärd samhällsservice måste dock säkerställa ekonomin innan beslut. Det finns kapacitet att öppna fler boenden men där kan dialog om riskhantering behövas.

Åtgärder

Välfärd samhällsservice kan vara en möjliggörare genom att byta lokaler som inte fungerar optimalt för LSS-verksamheterna till lokaler som frigörs av andra verksamheter.

Välfärd samhällsservice arbetar, på uppdrag av äldrenämnden, med förebyggande insatser för att minska behovet av hemtjänst och äldreboende. Dessa insatser bedömer välfärd samhällsservice behöver öka för att möta förändringarna i befolkningsprognosen.

Kultur- och fritidsprocessen

Inledning

Kultur- och fritidsprocessen utgår från att det i dagsläget fortsatt råder brist på anläggningar inom kultur- och fritidsprocessens verksamheter. Denna brist kan vara svår att bedöma då den ofta utgår från enskilda aktörers upplevda behov och hur man jämför med andra kommuner.

Det kan noteras att antalet barn i målgruppen står stilla eller sjunker i alla kommundelar i Nacka förutom på västra Sicklahalvön där antalet barn ökar och det är där anläggningsbristen är mest uppenbar. Samtidigt är marken inom området kommersiellt attraktiv och det kan bli svåra avvägningar mellan satsningar på kultur- och fritidsanläggningar eller till exempel bostadsbyggande.

Konsekvenser

Förmodade effekter av den nya befolkningsprognosen medför att kultur- och fritidsprocessen delvis kan komma i kapp den förmodade bristen på anläggningar.

Inom kultur- och fritidsprocessens område pågår bland annat följande större projekt: Ektorp sporthall, Näckenbadet, Myrsjö simhall, Nacka bollhall och utvecklingen av Älta centrum. Kultur- och fritidsenheten bedömer att inget av dessa projekt bör avbrytas.

Åtgärder

Kultur- och fritidsenheten ger inspel till fastighetsenhetens långtidsprognos. Den blev senast uppdaterad 2021. Kultur- och fritidsenheten har startat en dialog med fastighetsenheten i syfte att skyndsamt genomföra en ny uppdatering baserad på den nya befolkningsprognosen.

Kultur- och fritidsenheten arbetar med en kapacitetsutredning. Arbetet startade Q4 2023 och planeras vara klart till fritidsnämnden i december 2024 och kulturnämnden i juni 2025. Planen är att försöka leverera preliminära resultat för fritidsområdet under hösten 2024.

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Förutsättningarna för kommunsektorn har varit synnerligen turbulenta de senaste åren. Bakgrunden till detta har varit pandemin, Rysslands krig i Ukraina, den kraftiga inflationspuckeln och stigande räntor, förändrat kommunalt pensionsavtal, ökande reinvesteringsbehov i kommunala anläggningar samt kraftigt minskad migration och barnafödande i riket tillsammans med en nyligen unikt låg prognos för framtida bostadsbyggande i riket. Stora förändringar i riket och i regionen gör förstås att Nackas förutsättningar och tillväxt har förändrats mycket.

Parallellt har kommunen fattat beslut om paus och omtag i flera av kommunens större och mest komplexa stadsutvecklingsprojekt (Mötesplatsen/Centrala Nacka, Saltsjöbanans upphöjning och Kyrkviken).

Stadsledningskontoret har i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en analys och förslag till åtgärder utifrån dessa kraftigt förändrade förutsättningar. Detta rör såväl bedömningar av behov av verksamheter, lokaler, personal samt behov inom stadsutvecklingens planuppdrag och genomförandeuppdrag.

Stadsledningskontoret har, som nämns ovan, inhämtat underlag från flertalet verksamheter/processer inom kommunen. Inom samtliga verksamheter pågår ett arbete att analysera konsekvenserna av 2024 års befolkningsprognos. Som går att läsa under respektive verksamhets/process avsnitt ovan varierar det mycket i vilken utsträckning och på vilket sätt verksamheterna påverkas.

Under utredningens gång har stadsledningskontoret identifierat följande övergripande konsekvenser av den nya befolkningsprognosen.

- Kommunens låneskuld växer i nuläget med 700 - 800 miljoner kronor per år, vilket inte är hållbart i form av en god ekonomisk hushållning. Bakgrunden till detta är att nuvarande investeringar inom stadsutveckling, fastighet och natur- och trafik är för höga i relation till resultatmålet om två procent av skatter och bidrag

- Portföljen för stadsbyggnadsprojekt har dimensionerats utifrån de tidigare bedömningarna av efterfrågan på nyproducerade bostäder samt med ett antagande om att efterfrågan ökar över tid i takt med att befolkningen i regionen växer. De ändrade förutsättningarna får därmed stora konsekvenser för stadsbyggnadsprocessen
- Förändringar i stadsbyggnadsportföljen kan medföra justeringar i hur verksamheterna i stadsbyggnadsprocessen är organiserade och behovet av resurser på längre sikt.
- Överkapacitet av platser inom förskola och skola
- Fortsatta kraftiga volymökningar inom hemtjänst och särskilt boende.
- Behov av fler ej biståndsbedömda seniorlägenheter eller lägenheter i kombination med gemensamhetslokaler, så kallade mellanboenden, inom äldre enhetens målgrupp
- Utmaningar framöver i att lyckas takta verksamheternas behov av lokaler kopplat till den nya befolkningsprognosen och konsekvenserna av denna

Stadsledningskontoret har vidare identifierat följande föreslagna, planerade eller pågående åtgärder.

- Kommunfullmäktige behöver besluta om att tydligt minska den årliga investeringsbudgeten
- Stadsbyggnadsprocessen genomför en genomlysning av projektportföljen. Syftet är att ta fram ett förslag på en ny projektportfölj som skapar bättre förutsättningar att nå målet om en stadsutvecklingsekonomi i balans samt som går i takt med hela kommunens ekonomi, givet de förändrade förutsättningarna
- Översyn av vilka stadsutvecklings- och fastighetsprojekt som bör pausas, skjutas fram eller avvecklas
- Genomförandeplanen för västra Sicklaön behöver ses över utifrån nya antaganden om utbyggnadstakt
- Fortsatt markförsäljning
- Möjlighet att säga upp hyreskontrakt som löper ut och då omplacera/avveckla verksamheter
- Samnyttjande av lokaler och kommunala anläggningar (både på kvartersmark och allmän plats) samt ökad uthyrningsgrad av eget bestånd
- Översyn av hur överkapacitet inom förskola och skola ska hanteras
- Äldre enheten har tagit fram en åtgärdsplan i syfte att hantera det prognostiserade underskottet samt att på lång sikt hantera volymökningen av äldre personer i Nacka kommun

Ovan åtgärder behöver genomföras tillsammans med ekonomiska analyser för att säkerställa en hållbar ekonomi på kort och lång sikt som tydligt uppfyller de av

kommunfullmäktige beslutade finansiella målen (resultatmålet, soliditetsmålet, självfinansieringsmålet samt en stadsutveckling i ekonomisk balans).

Mot bakgrund av omfattningen och komplexiteten i bedömningarna av konsekvenserna av den nya befolkningsprognosen är stadsledningskontorets förslag att kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att fortsatt utreda konsekvenserna av 2024 års befolkningsprognos samt återkomma till kommunstyrelsen senast den 30 september 2024 med konkreta förslag på hur konsekvenserna ska hanteras.

Ekonomiska konsekvenser

Den nya befolkningsprognosen förändrar förutsättningarna för Nackas ekonomi på många sätt och kommunen behöver anpassa sig efter det nya läget. Befolkningen i Nacka kommun ökar i en lägre takt jämfört med tidigare prognos. Det genererar lägre skatteintäkter än tidigare antaganden även om en ökning fortfarande sker och kostnaderna måste anpassas därefter. När barnantalet inte ökar som planerat måste planerna för när och var förskolor och skolor byggs revideras. Andelen äldre ökar fortfarande markant vilket medför ett ökat tryck på äldreboenden.

För att stadsutveckling ska klara av målet om en ekonomi i balans krävs analyser av den nya situationen och ny planering utefter det. Många investeringar kommer behöva revideras, skjutas fram i tid eller helt avslutas. Den lägre befolkningsprognosen påverkar skatteintäkter och utjämningsystem negativt. Prognosen för skattenettot är således också nedreviderat sedan hösten 2023.

Konsekvenser för barn

Barn har enligt skollagen rätt till förskola och skola nära sitt hem. Skollagen anger också att vårdnadshavare ska kunna välja förskola och skola, och Nackas kundvalssystem bygger på principen att valen ska tillgodoses i så hög grad som möjligt.

För att se hur utbudet av platser i förskola och skola matchar behovet av platser är det mycket viktigt att följa befolkningsprognosens utfall i olika åldersgrupper och områden i Nacka. Nacka kommun tar därför årligen fram behovsprognoser som visar hur den planerade kapaciteten står sig i förhållande till prognosticerade behov framöver. Som visas i detta ärende finns det i en del åldersgrupper och områden diskrepanser, särskilt när sökmönster vägs in.

En lugnare utbyggnadstakt i Nacka kommer att minska antalet tillfälliga trafiklösningar och därmed öka trafiksäkerheten för barn.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 13 juni 2024

Bilaga 1 Politikerinitiativet

Bilaga 2 Valfärd skolas analys av nya befolkningsprognosen

Bilaga 3 Utbildningsenhetens preliminära underlag platsbehov förskola och skola

Victor Kilén

Stadsdirektör

Nacka kommun

Henrik Ahl

Stabs- och säkerhetsdirektör

Stadsledningskontoret

Christer Lindberg

Ekonomi- och finansdirektör

Stadsledningskontoret

Charlotte Persson

Klimat- och miljödirektör

Stadsledningskontoret

Poa Hellqvist

Trafik- och fastighetsdirektör

Stadsledningskontoret

Anette Böe

Produktionsdirektör välfärd samhällsservice

Stadsledningskontoret

Katarina Wählin Alm

Stadsutvecklingsdirektör

Stadsledningskontoret

Veronica Grimheden

Utbildnings- och arbetsmarknadsdirektör

Stadsledningskontoret

Karin Kollberg

Social- och äldredirektör

Stadsledningskontoret

Einar Fransson

Produktionsdirektör välfärd skola

Stadsledningskontoret

Hans-Otto Halvorsen

Kultur- och fritidsdirektör

Stadsledningskontoret

Julia Tham

Utredare

Juridik- och kanslistaben